

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre 12 kn.
félévre 6 „
negyedévre 3 „
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.**Hirdetés ára:**

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdíj: külön 60 fr.

Tartalom: Reformatus testvéreink és az unio. (Andorka Gyula.) — Búcsúzó beszéd. (Vége.) — Védelem és óvástétel. (Spannágel József.) — Szabályrendeletek és utasítások a dunántúli egyházkerületben. (Hetedik közlemény.) — Irodalom. — Belföld. — Vegyesek.

Reformatus testvéreink és az unio.

Nem szenvedély iratja velünk e sorokat, pedig ha lelkünk viharoznék, az is természetes volna, a meg-megújuló durva sértések miatt, melyeket reformatus testvéreink ejtenek rajtunk.

De elérkezett a végső idő, mely arra készít bennünket, hogy azon határtalan gőg, elfogultság, bántalmak, ráfogások miatt, melyeket épen reformatusok részéről tapasztalunk minden évben az országgyűlésen is, nyilvánosan felszólaljunk, bántalmazóinknak szemébe vágjuk alaptalan vádjaikat.

Ezelőtt néhány évvel Tisza Kálmán hozta fel az országgyűlésen, hogy államsegély csak hazafias egyházaknak adassék, természetes, hogy hazafias egyház alatt csak a reformatus egyházat értette és megjegyzésének éle azért irányult ellenünk, mert a cultusbudget azon tételénél hozta fel, mely a protestáns egyházaknak szükségleteire volt előirányozva. Ekkor védelmünkre gróf Apponyi szólalt fel. Az idei budget tárgyalásánál ugyanezt ismételte Kovács Albert, csak hogy még kirívóbb, célzatosabb és górnóbb modorban.

Kovács Albertnek nyomban megfelelt kiváló hitrokonunk Pulszky Agost és később Péchy Tamás.

Mint hogy minduntalan felhangzik a többi vallásfelekezetekeket sértő azon vakmerő állítás és indokolatlan kérdés, hogy a par excellence hazafias egyház a reformatus egyház, azért kötelességünk ezen frázist a kellő értékére leszállítanunk.

A magyar evangelikus egyház, mint egyház is oly hazafias, mint a reformatus.

És senki sincs kevésbbé jogosítva bírálatot mondani rólunk, mint Kovács Albert, aki azok táborában küzd, a kiknek ultramontán és antiliberalis hajlamaik köztudomásuak.

Mert ha az evangelikus tót ragaszkodik nyelvéhez, — de az ország törvényeinek hazafias készsége-

gel meghódol és hazája iránti kötelességét teljesíti, semmivel sem hazafiatlanabb azon magyarnál, aki a magyar állam önrendelkezési joga ellenében Bécsbe vagy Rómába apellál.

De eltekintve a személyi vonatkozásoktól, bátran kimondhatjuk, hogy a magyar evangelikus egyház, mint egyház sokkal többet tesz a magyar állam érdekeiért, a magyar cultura emeléseért, mint bármely más egyház tenne az evangelikus egyház helyében.

A magyar fajhoz tartozó evangelikusok egy harmadát képezik a többi nemzetiségekhez tartozó evangelikusoknak és mégis a magyar evang. egyház az ország nemzetiségileg legexponáltabb helyein mindenütt magyar nyelvű gymnasiumokat tart fenn, — ezek a magyar nyelv terjesztésére, — a magyar cultura érdekében több szolgálatot tesznek, mint a magyar vidékeken elhelyezett reformatus gymnasiumok.

Nem tudom, hogy mit tenne a magyar reform. egyház, ha magyar ajku livei oly arányban lennének többi hitrokonaikhoz, mint a magyar evangelikusok, más nemzetiségű hitrokonaikhoz.

Hisz a budapesti ref. magyar egyház mily előszeretettel erősíti a német reform. egyházat és azt tapasztaljuk, hogy a ref. német kevésbbé magyarosodik, mint a német evangelikus.

De végre is a hazafiság nem egyedül a nyelvhez van kötve, hanem az nyilatkozik a magyar államhoz való ragaszkodásban és a hazai törvények iránti hazafias engedelmisségben.

És e téren a magyar evang. egyházat egyik egyház se mulja felül. Egyes hazafiatlan egyének minden egyházban lehetnek, de ezek az egyházat hazafiatlanná nem tehetik, — különösen akkor nem, midőn a törvényesen nyilatkozó egyház úgy elbánik ily tagjaival, mint azt legközelebb tette a magyar evang. egyház.

A magyar evang. egyház a legközelebb lefolyt zsinati és egyetemes gyűlésen a magyar állam és a nemzeti ügyhöz ragaszkodását oly fényesen igazolta,

hogy inkább a magyar haza érdekét, mint a felekezeti összetartozást tartotta szeme előtt.

Azért a legigaztalanabb rágalom a mi egyházunkat hazafiatsággal vádolni; ily insultust ellenünk leginkább csak reformátusok kockáztathatnak meg.

Andorka Gyula.

(folytatjuk.)

Bücsűzó beszéd,

az egyet. ev. egyház theologiai akadémiájától való elválásakor, 1895. február 1-én tartotta **Schneller István.**

(Vége.)

Ily theologia lebegett tanári működésem közben szemeim előtt. Nem tagadom azt, hogy ezen theologia nem a felekezet, hanem a tudomány szempontja alá esik. — Nem tagadom azt sem, hogy ily theologia igazi otthonául a felekezet nélküli, valódi kultúrállam tudomány-egyetemét tekintetem és tekintem ma is. — Leyden és Páris ily vallástudományi, felekezet nélküli facultással bir. Hazai egyházi viszonyaink, társadalmi és állami életünk még ma nem engedik meg azt, hogy az állam tudomány-egyetemein, ily az állam interconfessionalis természetén nyugvó, s az egyetem tudományos érdekének egyedül megfelelő theol. facultás szerveztessék.

Pedig mily áldásos lehetne felekezeteink és hazánkra nézve, ha hazánk leendő lelkészei legalább 2 évet tölthetnének ily, csak is a tudomány irányítása alatt álló vallástudományi facultáson. A most féltékenyen egymástól felekezetenként elzárkózó theológusok megismerhetnék egymást, együtt, közösen fáradozhatnának a vallástudomány problémái megoldásában; mindnyájan érezhetnék a tudományak a tárgyilagos kutatás és megvitatásban érvényesülő fenséges hatalmát; s mindnyájan — egybegyűlve a nemzeti kultúra ezen székhelyein — egyaránt tapasztalhatnák, hogy hazánknak nincsen mostoha gyermeke, hogy hazánk minden felekezet leendő lelkészét egyenlő szeretettel öleli alma materében is lángoló viszontszeretetet keltő keblére.

A kölcsönös megismerés, a közös nemes munka emlékei, a tudomány közös tisztelete s a haza szeretetnek itt is élesített szelleme: ezen közös és drága kincsek elkisérnék a vallásfelekezetek lelkészeit gondozásukra bizott hiveik körébe is: s a vallási ellentét élet veszténé, s az ugynevezett kultúrharcz lehetlenné válnék.

De tudom azt, hogy ezen gondolataimmal hazánkban még ma Utopia országát épitem. Ezért is hallgattam, s erre vonatkozó gondolataimat mint még eddig meddőket önmagamba — s iróasztalom fiókjába elzártam. De tudtam és tudom másrészt azt is, hogy a mi ily alakban gyakorlatilag lehetetlen — lehető a tudományos kutatás szabadságával egybeforrott protestans egyházon belül. S ezen tudat, nevezetesen

akademiánknak ily szellemben való felállítása óta — hivatásérzetemmel még inkább összeforrasztott akademiánk hivatásával. Igenis ily irányu theologia előkészítése és létesítése láttam hivatva akademiánkat. S akademiánk haladt is ily irányban! s mi volt természetesebb mint azon törekvésünk, hogy ezen akademia számára érjük el azt, a mi már majd nem 100 évvel ezelőtt őseinknek egyetemes gyűléseinken hangsúlyozott kívánata volt, a facultási jogot. Ily irányu és a tudomány követelményei szerint tanzségeiben szervezett theologiai intézetet tényleg megilleti a facultási jog. S ezen jog a zsinati törvények alapján elvileg biztosítva van; beterjesztett, a theol. főiskolákra vonatkozó szervezeti munkálatomban pedig az ezen elvben birt jog alkalmazását theol. akademiánkra határozottan jeleztem.

De még egy irányban óhajtottam theol. akademiánk fejlesztését. — Az állami tanügy, nevezetesen annak a középiskolai tanügy terén érvényesülő irányzatát tévesnek tartottam. — Tévesnek azért, mivel sem a tanárképzésnél, sem a tanításnál nem láttam eléggé érvényesítve az egyéni, a személyi mozzanatot. — Előterbe lépett az oktatás Herbart-Ziller módszerességével, de nem azok intentiójával, s az oly fontos nevelés háttérbe szorult. — Minden suly az oktató tanárra lett helyezve, ki azután igen természetesen a tudáson kívül nem igen törődött az iskolában és még kevésbé azon kívül növendékével. Ezen egyoldalú intellectualis és az oktatásnál bemutatott eredményre néző iránynak kedvezett az államnak, mint jogi államnak felfogása, a mely állam ezen természeténél fogva nem nézi az érzületet, hanem csak a cselekedet, a tett terére szorítkozva — ezt magában véve minősíti. A tanterv is, mely csak névleg nem, de tényleg minden izében uniformálta összes középiskoláinkat — ezen baj mellett a befogadandó tananyag tulságos tömege miatt, az egyéniség fejlesztését feltételező öntevékenységet is majdnem lehetlenné tévé. Végül pedig az állami tanárképzőből kikerült legtöbb tanárnál az volt tapasztalható, hogy az illetők az egyházra és annak intézményeire kicsinyléssel tekintettek le. — Tekintettel e tényállásra és a törvény által adott helyzetre a létező bajnak részben való orvoslását abban láttam, ha egyházunk, mely hitelvei alapján is mindig és mindenütt az érzületet, az egyéniséget, az erk. személyiséget hangsúlyozza, mely a tudományt is éppen ezért mint önértékűt önmagáért, tehát személyi odaadással kívánja művelni, élve a törvény által feltételezen biztosított jogával magavenné kezébe a tanárképzést. Ezen alapon készült javaslatom egy tanárképző felállítására és pedig theol. akademiánk ez irányu fejlesztése útján. Évfolyamok valamint a szakcsoporthoz tekintetében csónka, inkább előkészítő intézet kívánt volna ez lenni, számolva egyházunk anyagilag mostoha viszonyaival.

De egyházunk anyagi viszonyai nemcsak hogy az ily áldozat meghozatalát ellenezték; egyházegyetemünk még egyetlen intézete tanárai megfelelő díjazására sem volt képes az éveken át keresett fődözetet

megtalálni. E külső viszonyok kedvezőbb alakulása küszöbén pedig gyakorlati, kormányzati szükségletek léptek előtérbe; s ugyanakkor gyakran kellett hallani egyes kiválóbb és vezérszerepre hivatott lelkészek sorából azon vádat, hogy éppen az, a miben akademiánk büszkeségét láttam és látom, — egyoldalú tudományos irányzata — annak legfőbb baja. A nemzeti érdekért küzdött akademiánk és éppen azok, kiknek érdekeit nehéz küzdelemben védtük: azok támadták meg akademiánkat s ennek tanárait. Ily küzdelmek illetéktelenül zavarják meg a tudománynak és az evangéliumi szeretetnek szentelt csarnokát, bénítólag hatnak a tanár és hallgató munkakedvére; s az igazgatásnak amugyis a tudománytól elvonó mechanikus munkáját gyötrő gondokkal tetézik. — Ezen nyomasztó, lehangoló és zavaró viszonyok, amelyek egyenként és még inkább összességükben életem felismert főhivatásának — a nyugodt tudományos kutatásnak útját állották — érlelték meg bennem az állás változtatásának gondolatát.

S életem éppen ezen időszakába esett magyar nemzetünk és államunk azon dicső harcza, a melyet felekezetenküliségének és kultúrallami önálló létének kiktüzése s megvédése érdekében vivott. S ugyanakkor ürtült meg Kolozsvárt, a szellemi szabadságért oly hiven és kitartóan küzdő Erdélyben azon paedagogus széke, kinek ethikus irányzatával szívem mélyében már régóta egyet éreztem. — Biztató omenként tünt fel mindez előttem. Pályáztam s Ő Felségnek kegyelme rám bizta e tanszéket! Az, mi eddig voltam: paedagogus, ki előtt a jövőnek képe lebeg — lehetek ott is s az isteni kegyelem adta éveimet tudományos munkában, értékesítve ezt még tágabb körben — végezhetem.

Feltártam őszintén s nyíltan multamat, keletkező és érvényesülő hivatásérzetemet; határozottan kifejtettem azon eszményt, melyet mint akademiánk jövőjének képét, melyért mindig lelkesülni fogok — magammal viszek új otthonomba is.

S tettem ezt azért, mivel benső szükségszerűséggel indítva éreztem magamat arra, hogy egész valomban, szent törekvésemben még egyszer átadjam magamat nyílt szeretettel azoknak, kiket annyira szerettem s kiktől most bucsuzom; s tettem ezt azért is, hogy akademiánk jövőjének feltüntetett képében vigaszkepen egy soha meg nem szűnő viszony zálogát itt hagyva, ugyanazt vihessem lelkemben élő emlékként magammal.

Ezért is bucsuképen csak néhány szót.

Bucsuzom mindenek előtt akademiánk hatóságától a mélyen érzett hála őszinté szavával s azon esdő kérelemmel, hogy mélyen tisztelt hatóságom a személyem iránt tanusított kegyes jó indulatát, és bizalmát vigye át fokozott mértékben akademiánkra, egyetemes egyházunk eme drága szemefényére. Hazai protestans egyházunk jövője nem a törvényeken, nem a kormányzat könnyen forgó gépezetén, nem az egyenlősítő törekvés sikerültén alapul; hanem a szabad versenyben érvényesülő egyéni erőn, a mindeket mindenképen kereső és építő evangéliumi sze-

retetben, s eme pastoralis mellett a szabadság felé törő nemzeti szellemmel szövethető önálló tudományos törekvésben. Akademiánk eme tudományosság hivatott fellelőjére. Az ennek fenntartása és fejlesztése érdekében hozott áldozat egyházunk létének, jövőjének is biztosítása.

Bucsuzom tőled szeretett pozsonyi gyülekezet. Egyházi családbodba szívesen fogadtál s megengedted azt, hogy én is befolyjak választás s majd hivatalos állásomnál fogva ügyeid vezetésébe. Akademiánk létrejöttét a te áldozatod tette lehetővé. S most midőn a mult gyűjtő fáradozásának s a jelen körülményesed s nem apadó áldozatkészségednek gyümölcsét humanus intézmények felállításában s fejlesztésében, középiskolád ujjaalakításában élvezed: ne feledkezzél meg fejed koronájáról, akademiánkról; s tartsd meg szíves emlékezetedben kebeledből kiváló hivedet.

Búcsuzom tőletek szeretve tisztelt kartársaim, kedves barátaim! Egy családot képeztünk. Hisz csak egy gondolat éltetett, egy gondolatért lelkesedtünk: akademiánk felvirágzásáért; közősek voltak gondjaink s emez egységben méltányolva a nekünk egyenként adott kegyadományokat egymást szeretettel támogatva összeforrottunk egy élő testté. Fáj nekem az elválás titőletek! fáj annyival inkább, mert nem látom köztetek azt, ki tanári pályám kezdetétől fogva kísért mint tanítvány, majd később mint szeretett kartárs. Hozza vissza őt, a súlyos betegségéből épülőt a jó Isten mindnyájunk hálaadásával s mindnyájunk örömeire kartársi körötökbe. Tőle, valamint tőletek csak külsőleg válhatok el. Hisz munkánk közös volt, szeretetünk kölcsönös. Hálát adok Istennek azért, hogy ily tanári testületben működhettem; hogy szerető támogatástok alapján érhettem el azt, a mit elértem. Köszönet e támogatásért, meg nem szűnő szeretet a szeretetért. Adjon a jó Isten erőt Néktek, az ifjabb s több erélylyel küzdő erőknék, hogy láthassátok, művelhessétek anyagi gondoktól menten, amaz országot, melyet inkább csak mint jövendőt láthatott elváló hű kartársatok.

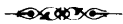
S végre bucsuzom tőled szeretett ifjuság, mely eddig tanári és igazgatói gondozásomra voltál bizva. Örömmel teljesítettem e kötelességemet, mert mindig azt tapasztaltam, hogy bennem nem a hivatal emberét, hanem a tudományért lelkesülő, atyai barátokat láttatok. Fogadjátok ezen bizalmatokért, itteni életem ezen drága emlékéért köszönetemet. Ne feledkezzetek meg soha arról, hogy az akademia ifjusága képviseli az egyház, a haza jövőjét. Ti vagytok akademiánk gyümölcsei, ám ne feledjétek soha, hogy rólatok itéli meg a világ akademiánk életfáját.

E nagy felelőséggel és kötelezettséggel járó, de felemelő tudat ne hagyjon titeket el sohasem.

E tudat erejében merüljétek a Krisztus személyéből kiinduló valláserkölesi elv tisztító, nemesítő és felemelő folyamába. Csak az isteni szeretetben megújult erkölcsi élet képes odaadó, feláldozó, kereső és építő munkásságra. S ezen Istenben felszabadult szellem mélyítsen el a vallás tudományának önálló

kutatásába. Isten országának eszméje irányítsa egyházi életeteket! s a tudományos munkásságban való jelességetek dicsőítse protestáns egyházunkat! Az ily élet, az ily munka édes hazáukra nézve is áldásos lesz.

Legyen ez így! Adja e bucsuzó jó kívánataimhoz mindenható áldását a kegyelem és minden áldás forrása: a mi jószágos Istenünk. Isten Veletek! Isten velünk!

Védelem és óvástétel.*)

Ezen becses lap m. évi 40-dik számában „R. S.“ úr nagyon találóan mondja: „Igaz a mondás: „Nemcsak kenyérrel él az ember“; de igaz ám a tapasztalás is, hogy az élthez a kenyér is szükséges. Istenhez is fohászunk mindennapi kenyérért, ne essék hát visszásan senkinek, ha az egyet. theolog. tanárok és a lelkészek méltán jobb díjazásért felsóhajtanak; mert különben ellenkező esetben még azt is lehetne hinni, hogy azok nem is tartanak igényt méltányosabb fizetésre“ stb.

Szívünket, kiváltképen azoknak a szegény testvéreknek felsóhajtsa fogja könyörületre indítani, a kik 600—800 firtnyi fizetés mellett hivatva vannak családot eltartani, gyermekeiket hivatás — és ranghoz képest neveltetni, saját kiképzésükre a szükséges könyveket megszerezni — és azon felül ezen siralmas fizetés mellett minden kísértések elől kitérni, a melyek a szegénységgel járnak — és a mellett még a jellemnek mintaképeivé lenni! Nem szánalomra méltó ez esetben a sok papocskának jajgatása? — És mégis irgalmatlanul kitér némelyik testvér a Jerikó mellett „holtelevenen“ fekvő testvér előtt; vagy még felülmulja Luk. 10. részében megnevezett papot és levitát, midőn a felsóhajtó „holtelevent“ nemcsak önzőnek és materialistának nevezi el, hanem kenyér és vigasztalás helyett, a következő köveket is reá dobja: „Földi ember kevéssel beéri!“ Ezeknek a szavaknak szép értelme is lehetne — és akként hullanának azok akkor ránk, mint gyémánt, — vagy aranykövek, ha a vigasztaló szerző azokat úgy mondta volna, mint ama gazdag ember, a ki pénzének a felét a szegényeknek adta — és azután azt mondta: „Földi ember kevéssel beéri!“

Ez még hagyján; de ennél még keményebb kövekkel tápláltatnak a szegény papocskák. M. év. 51-ik számában — gondolom egy karácsonyi énekben, valaki a felsóhajtó szegény papocskákra megbotránkoztatva azt mondja: „Isten templomát és a kiknek őrizetére van az bizva, azok közül is sokat távol tart, részint a bátorság hiánya, részint a mindennapi kenyér aggodalma, sőt az emberiség üdve iránti közöny is.“ Más helyen ugyanazon szerző a szegény papocskáknak kenyér helyett több hitet is ajánlani méltóztatik. Egyáltalában úgy beszél az illető szerző

a szegény papocskákkal, mint az, a ki Luk. 18-ik részében a publikánust kritizálja; de keresztényi hódolattal azon szerény kérdést bátorodom kockáztatni, van-e halandó, a ki „hitünket“ megmérte vagy mérlegelte? A szegény publikánusnak kritikusa is azt hitte, hogy az ő hite nagyobb; de nem az ő ítélete határozott, hanem Krisztus ítélete: „Mondom néktek, alájöve ez az ő házához megigazítatva inkább, hogynem amaz.“ Máté 5, 3—4-ben Krisztus pedig azt predikálja: „Boldogok a kik sirnak, mert ők megvigasztaltatnak és boldogok, a kik szegények, mert övék a mennyeknek országa“; azért, ha nevezett szerző ugyan, azon karácsonyi énekben a szegény papocskáknak ironikusan azt mondja, hogy ők „igen, igen boldogtalanok“, a költővel válaszolok:

„Wer nie sein Brod mit Thränen ass,
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!“

Meglehet ugyan, hogy a papok közt is van hitelenség, a mint azt valaki nem rég az ev. tanítóknál is felfedezte; de a szegény lelkészeknek jobb anyagi lét után való törekvésből, azoknak hitelenségére következtetni nem szabad, mert épen valószínűbb, hogy azok nagyobb hitélet*) folytán maradtak szegény papocskák; ámde legyen az így, vagy nem is így, — annyi bizonyos, hogy az említett megtámadásokkal ártunk egyházunknak, — és mély sebeket ejtünk akkor, midőn vigasztalunk kellene!

Áttérek most egynehány ellenmondásra és subjectiv felfogásra. Mult évből is áll egy kis gyűjtemény ezen fajtaból rendelkezésemre; de részint az ujdonság kedvéért, részint azért, mivel elvtársam, mint lebilincselts Prometheus, f. é. 3-ik számban „Vallástanítás és ev. közszellem“ alatt megjelent ellenválaszra amúgy sem válaszolhat már többé, bátor vagyok helyette egynehány észrevételt tenni. Iványi úr „Vallástanítás és ev. közszellem“ irt czikk ellenébe azt a helyes ellenvetést tettem, hogy a vallási ismeretek fogyatékosága a népiskolákban a közszellem hanyatlásának egyedüli oka semmiképpen nem lehet; de főoka sem, mert említett hiánynak az oka nem annyira a vallási ismeretek, mint a fiatal ember akarátára és lelkére, vallásos érzelmekkel ható suggestiók által eszközöltetik; tehát nem is annyira a vallási ismeretek, mint vallásos szellemben való tanítással; nem annyira oktatással, mint neveléssel stb. Erre azután az ellenválaszban az áll: „Bocsánatot kérek Iványi úrtól, mivelhogy nem értem szavait**), — és egynehány sorral tovább azt állítja az ellenválasztadó, hogy ő csakugyan azt állítja, — a mi logikailag annyit jelent, hogy a választadó saját szavait sem érti! A mi azonban még több, az a következő: Mivel egy kerület azt az indítványt, mely szerint a vallásoktatás a lelkészekre ruháztassék át, határozattétel végett az egyház-

*) De azt sem akarom következtetni, hogy a hitelenek mind gazdagok és megfordítva! S. J.

**) A ki valamely választ nem ért, hogy írhat az helyes ellenválaszt?

*) E tárgyalmaz miatt csak most sorra került „védelemmel“ a vita be van fejezve. Szerkesztő.

megyékhez terjeszti le, azt mondja ellenválasztadó úrnak: „Nem gondolja — e igen tisztelt Iványi úr, hogy az „megpirító“ felelet az ön megtisztult, mély és objectiv kritikájára!“ Szép a piros rózsza; szebb a hajnalnak pirje; annál még szebb egy arc, a melyet a lelkiismeret pirit! Mindazonáltal bátorkodom azt állítani, hogy ha az igen tisztelt ellenválasztadó úr subjectiv felfogásában nekem azt mondta volna, a mit Iványi úrnak mondott, el nem pirultam volna! Ha egy kerület egy indítványt áttesz az egyházmegyékhez, az még nem egyenlő az elfogadással; de egy kerületnek többsége sem egyenlő az összes kerületek többségével; és végtére az összes kerületek többsége még nem egyenlő az abszolút igazsággal! A legnagyobb igazságok egyesektől indultak ki. „Non enim numero haec iudicantur, sed pondere.“ Ha betűk pirulni tudnának, elhiszem, hogy akkor az ellenválasznak majdnem minden betűje elpirulna; de: „Literae non erubescunt.“ Különben az ellenválasztadónak terve a mostani viszonyok közt keresztülvihetetlen, ha csak a sok leányegyházra és a nagy egyházközségekre gondolunk, a melyekben egy lelkésznek a mindennapi hosszú lelkészi functionál mellett 1000-nél több tanítványt is kellene tanítani! Istenem, hogy lehetséges az? — Különben fölösleges is az ott, a hol a vallástanítás vallásos tanítók kezében van. „Hadd jusson a vallástanítás nemesítő visszahatásáról valami a tanítóknak is;“ mert a lelkésznek elég jut abból a szószéki és a confirmatóri oktatás alkalmából.

A többire nézve azt mondom, hogy a szerző hibáját sok, a tárgyhöz nem tartozó szóval és mindenféle ingredienciákkal akarta fedezgetni; a miért is ellenválaszának legnagyobb része, számomra — és talán Iványi úrra és többre nézve is — spanyolul van írva és spanyolul nem tudok!*)

Spannágel József,
ev. lelkész.

Szabályrendeletek és utasítások a dunántúli egyházkerületben.

(Hetedik közlemény.)

Az egyházmegye szervezeti és ügyviteli szabályzata.

C.

A közgyűlés által szervezett testületek.

50. Az egyházmegye által szervezett testületek: a) a számvevő szék, b) az iskolai bizottság, c) a gyámintézeti bizottság, d) a tanítói értekezlet.

51. A számvevőszék szervezeti szabályzata a másik albizottság körébe való.

*) Az ellenválasznak II-dik részére pedig azért maradnak el észrevételeim, mivel az ellenválasztadó úr II-dik czáfolójával ezen becses lap 4-dik számában megelégszik; ha csak II-dik czáfolója is vele megelégszik! S. J.

52. Szinte az iskolai bizottság-é.

53. A gyámintézeti bizottság szervezetét, hatáskörét, ügyrendjét a gyámintézeti alapszabályok határozzák meg.

54. A tanítói értekezlet alapszabályai pedig a tanítói értekezletnek szervezetét stb.

D.

A közgyűlés által választott tisztviselők.

55. Az egyházmegye a Zs. T. 106. §-a alapján a következő tisztviselőket alkalmazza: a) levéltárnokot b) iskolavizsgálókat, — azon tisztviselőknél kivül, kiknek alkalmazását a Zs. T. 108. §-a követeli.

56. A tisztviselők hat évre, és a mennyiben a 6 évi időtartam alatt szükségessé válik, a 6 évből még hátralevő időre választatnak.

57. Egyházmegyei tisztviselőkké csak magyar honpolgárok választhatók.

58. A tisztviselők, kivéven az iskolátogatókat és az ügyészt, hivatali esküt tesznek.

59. Azon tisztviselő, ki szolgálati idejének lejártá után újból megválasztatott, újból fel nem eskettetik.

60. A jegyzők teendője: a) a gyűlésben felolvassák az iratokat, b) az egyházmegye nevében szerkesztendő nyilatkozatokat, feliratokat és átiratokat fogalmazzák c) fejenkinti szavazásnál a szavazatokat megszámlálják d) a jegyzőkönyvet szabályszerűen vezetik, aláírják és hitelesítés alá bocsátják.

61. A jegyzőkönyvbe irandók: a) a jelenlevők b) a tanácskozás és határozat alá bocsátott tárgy c) a határozat indokaival együtt.

62. A jegyzőkönyv vagy még a gyűlés alatt, vagy legkésőbb 14 nap alatt elkészítendő.

63. A hitelesített jegyzőkönyvből a végzéseket azoknak, kiket illetnek az egyházi jegyző adja ki.

64. Az egyházi jegyző értesíti a megbizottakat teendőikről.

65. A jegyzőkönyvi kivonások az esperes által is aláírandók és az egyházmegye pecsétjével megerősítendőek.

66. A jegyzőkönyvhez tartozó összes ügydarabokat a jegyzők betérjesztik az esperesnek a levéltárba elhelyezés végett.

67. A jegyzők esküje:

Én . . . egyházmegyei jegyzővé választatván, esküszöm az élő istenre, ki atya, fiu és szentlélek egy igaz isten, hogy a gyűlések végzéseit az elnöki kijelentés értelmében hiven feljegyzem, a hitelesített pontokon semmit sem változtatok, azokat az illetőknek mielőbb kiadom, a jegyzőkönyvet és okmányait hiven megőrzöm és elintézésük után az espereshez hiánytalanul betérjesztem szóval jegyzői minden kötelességemnek lelkiismeretesen megfelelek. Isten engem úgy segítjen.

68. A pénztárnoki állásról szóló szabályzat elkészítése a másik bizottság ügykörébe tartozik.

69. A pénztárnok esküje:

Én . . . egyházmegyei pénztárnokká megválasztatván, esküszöm az élő istenre, ki atya, fiu és szentlélek egy igaz isten, hogy a reám bizott pénztárt zsinati

törvényeink, egyházi szabályrendeleteink, kapott utasításaim szerint hiven, pontosan és lelkiismeretesen kezelem, a bevételeket és kiadásokat, nyugták és ellen-nyugták szerint rendezve pontosan bejegyzem, a pénzt sem saját, sem más szükségekre, mint a melyekre rendeltetett, nem használom, kellő óvatossággal kamatoztatom, a számadásokat bármikori megvizsgálásul mindenkor készen tartom, és az év végével vizsgálat alá bocsátom; szóval minden kötelességeimnek tiszta lélekkel eleget teszek. Isten engem úgy segítjen!

70. Az ügyész ügyvédi oklevéllel bíró egyének közül választatik.

71. Az ügyész teendői: a) az egyházmegyei közgyűlés vagy elnökség kívánatára megokolt véleményt ad jogi kérdésekről az egyházat illető ügyekben, b) a reá bizott pereket az illetékes törvényszékek előtt megindítja, folytatja, befejezésre juttatja; c) behajtja az egyházmegyének bírói uton érvényesítendő követeléseit és az általa behajtott pénzekről beszámol; d) átvizsgálja a kiállított adósleveleket, valamint az egyházmegyei alapítványok javára eszközölt telekkönyvi bekeblezéseket; e) eljárásáról az egyházmegyei közgyűlésnek írásban jelentést tesz.

72. Hivatala tiszteletbeli, kész kiadásai azonban azok által, kiknek érdekében eljár, megtérítetnek.

73. A levéltárnok őrzi a levéltárt, rendben tartja a gondozására bizott irományokat, okiratokat és nyomtatványokat, a beérkezett ügydarabokat jegyzékbe veszi s illető helyeikre elhelyezi; ezekről az egyházmegyei közgyűlésnek jelentést tesz.

Megbízható egyéneknek a levéltárban a buvárokodást saját jelenlétében megengedheti; eredeti okiratokat csak az egyházmegyei elnökségnek, másoknak csak az elnökség vagy a közgyűlés engedélye mellett adhat ki, de mindig elismervény ellenében, másolatokat annak költségén, a ki kéri, leiratva s hitelesítve szolgáltat ki.

74. A levéltárnok esküje ez:

En . . . egyházmegyei levéltárnoknak megválasztatván esküszöm az élő istenre, ki atya, fiu és szentlélek egy igaz isten, hogy a reám bizott levéltárt egyházmegyei határozataink, szabályrendeleteink és kapott utasításaim szerint hiven megőrzöm, jó rendben tartom, abból semmit elveszni, eltévedni, vagy rossz célra fordítani nem engedek, sem magam el nem idegenítek. Isten engem úgy segítjen.

75. Az iskolavizsgálókról a másik albizottság tesz javaslatot.

E. A díjakról.

76. Pecsétdíj az egyházmegye pecsétjével megerősítendő minden okiratért, — kivéve a hivatalból kiadandókat és a lelkészek, tanítók, özvegyek, kiskorú árvák által személyi ügyökben kért kiadványokat, — 4 korona, hiványok megerősítéseért 6 korona.

77. Egyházi cselekvényekért (papiktatás, iskola avatás stb.) szinte templomavatáskor is az esperesnek 10 korona stola jár a vitelbéreken és napidíjakon felül.

78. Egyházi ügyekben tett minden utazás után

a vitelbéreken felül felszámítható díjakat az egyházmegye állapítja meg.

79. Ily díjaknak és egyéb költségeinek megtérítésére az egyházmegyei közpénztárból igényt nem tarthat, a ki mint egyházközségi képviselő vesz részt gyűlésen, bizottsági ülésen vagy kiküldetésen.

F. Határnapok.

80. Határnapok kittüzése a Zs. T. 242., 247., 273., 277. §§., egy szóval számadási ügyekben — a másik albizottsághoz tartozik.

81. Jelen szabályzat kötelező mindazon egyházmegyékre, melyek külön szervezeti szabályzat jóváhagyását az egyházkerülettől ki nem eszközölték.

Kund Samu.

I R O D A L O M.

Nyilt levél Keviczky László lelkész urhoz. (A magyar Tranoscus ügyében.) Szeretett Testvérem az Úrban! Nagy örömmel olvastam ezen egyházi lapunkban „Magyar Tranoscus” cz jules cikkét. Láttam ebből, mily remény és aggodalom közt várják jobbjaik azon munkának eredményét, melyben Isten kegyelméből fáradozom. És ezt tudnom jól esik azon tapasztalattal szemben, melyet más oldalról szereztem. Megerősít ezen tudat azon elhatározásomban, hogy az ügy elébe gördült akadályokkal a küzdelmet tovább folytatom.

Midőn ily a végczél iránt lelkesülő, s dologhoz értő férfiú szól az ügühöz, az ennek csak javára válik, mert magam is, a ki kétségen kívül sokat javíthatok vagy ronthatok rajta, szívesen fogadom a tanácsot és útbaigazítást, tudván azt, hogy főfeladatam a közszükségletet kielégíteni, s az irányadó hangulatot érvényesíteni.

Elfogadom tehát azt az elvet, hogy főfigyelemmel kell lennünk a Tranoscusra, mely tót népünknek második szentírása, s a melytől, ha hasonló értékűt nem adunk kezébe, még megmagyarosodása esetén sem fog akarni megválni.

Mi a Tranoscusnak jellemző sajátossága? Egyik, a régi latin és huszita énekek megőrzése, másik — inkább formai — a liturgikus beosztás (Kyrie, Gloria, Credo).

E két dologra eddig is gondot fordítottam, mégis úgy, hogy felvettem néhány eredeti magyar és a reformatus atyafiak által használt francia melódiát is. A mi az egész énekeskönyv tartalmi felosztását (rendszerét) illeti: itt is lehetőleg a Tranosciust kívánom követni, mindazáltal némi logikai rendnek figyelembe vétele mellett. Az, hogy a próbafüzetek milyen sorrendben jelentek meg, nem határoz. Már előbb is kijelentettem, hogy a legutóbb megjelent III. rész tulajdonkép az énekeskönyv középső részeül van szánva. Most van sajtó alatt a negyedik füzet, mely nem lesz egyéb, mint az első füzetnek javított alakja.

E részben tehát talán megnyugtattam tisztelt Testvéremet.

A többiben köszönettel vettem a figyelmeztetést. Csak arra az énekrövidítésre nézve nem tudunk teljesen egyet-

érteni. Az adventi „Verimét“ csak elénekeljük a tótban, mert muszáj, de hát a többi énekekkel nem úgy vagyunk-e hogy bármily gyönyörű egy ének csak azért mellőztetik mert hosszú? Avagy Kondorosan mikor énekelték a leg-szebb énekek egyikét. „Poruč Bohu své cesty“ (Bizzad minden utadat)? A kettős (sőt négyes) melódia is bajos egy éneknél, ha azon reménnyel akarjuk kecsgetetni magunkat, hogy nemcsak a magyarosodó német, hanem talán a magyar ekklézsiák is elfogadják énekes könyvünket. Hisz ez utóbbiaknál is türehetetlen már az eddigi állapot, mint a dúnántúli mozgolódások tanusítják. Ezek pedig fáznak a sok és nehéz melódiáktól.

Külömben én is úgy vélem, hogy a végleges szerkesztést az a szerkesztőbizottság fogja végezni, melyet Sárkány Sámuel püspök úr ő méltósága állítand össze. Erre — úgy tudom — a kerületi gyűlés által fel lett hatalmazva. Ezen bizottságban sok kétes dolgot lehet majd elintézni. Addig is jól teszük az egyes ügybuzgó férfiak, ha némely eszmét fölvetnek, hogy megérlelése megkönynyitessék.

Gaál Mihály.

BELFÖLD.

A tót-aradáci ág. hitv. ev. gyülekezet körében az 1894. évről szóló mozgalmi, valamint általán az egyházi életre vonatkozó egyéb fontosabb adatok a következők:

Született 55 fi, 37 nő, összesen 92 gyermek, mindnyájan törvényes. Meghalt 21 fi, 31 nő, összesen 52 egyén. Szaporodás 40 lélek.

A mult év e következő eredménye felett való megnyugvással szemben sajnálatos érzést kelt a mult évből az a körülmény, hogy a Tót-Aradáczon eddig ismeretlen nazarenismus — a szomszédos községekből több éve folyton kísértett agitációjával — az itteni ev. hívek közül egyszerre a lefolyt éven 35 lelket toborzott össze magának. Tizenkét család van eddig, melyekben e szekta híveket nyert, köztük 6 családban a családapát összes hozzátartozóival együtt 4 családban csupán a családapát s két családban csupán a családanyát. Vajha nemcsak a testi, de a hitélet is egyaránt erős lábon tartaná magát a híveknél inentül! A nazarenusok fenti létszámának — mely egyébként több mint félév óta stagnál — nagyobb mérvű emelkedésétől, úgy hiszem, meg leszünk óva, kiválván velők az egyházból a nyughatatlan, egyházunknak eddig se nagy dicsőségére szolgált elem, — ez időre legalább teljesen.

Eskettetett 24 pár, mindnyájan egyező — evang. — vallású.

Házasságügyünkre vonatkozólag érdekes megemlíteni, hogy egyházunk ifjainak, a kik nősülhetnek, csak a fele nősülhetett meg tavaly, mert nincs eladó leány a faluban; a többi nősülő ifju kénytelen várni jövő őszig, levén nálunk csupán őszszal a lakodalmak s ekkor is csak október és november havában s e két hónapnak is csupán heti két — kedd és péntek napján. A leányhiány miatt már így is egy ifju Antalfalváról s három Nagy-Becskerekéről hozott a mult évben feleséget. Az előző években is mindig 3—4 pár került össze idegen községbeli leányokból. Ezelőtt a leg-

nagyobb contingenst adta a leányok dolgában Torontál-Erzsébetlak új telepés község. De most az se győzi már Aradáczt eladó leányokkal. Aradáci leányzó persze de-hogy juthat más községbe férjhez, mikor mindegyikre két ifju is akad ide haza s ez — mint az anyakönyvek szomoruan tanusítják — így tarthat még több éven át.

Konfirmálva lett 29 fiu, 25 leány, összesen 54 gyermek. Úrvacsorához járult 892 egyén. Iskolába jár minden-napos 311, ismétlős 117, összesen 428 tanuló. Tanítók száma 3.

Az egyházi pénztár évi bevétele 3387 frt 61 kr., kiadása 3372 frt 89 kr. Maradvány 14 frt 72 kr. A bevétel főbb tételei: egyházi adó 2956 frt, persely 67 frt, temetőfü 56 frt, egy egyháztag (Obsztt Pál földmives) adománya — a miért a polg. községtől engedélyt nyert szélmalom építésére a községi közlegelő területén — 100 frt; egy egyháztag (Zahorecz János földmives) adománya temetőben sírbolt építésére nyert engedély fejében 30 frt, különfélék 125 frt 61 kr. A kiadás főbb tételei: egyház-iskolai tisztviselők fizetése, mely — az általok birt földhasznélvezeten kívül — mindnyájának készpénzben, az egyházpénztárból szolgáltatik 2250 frt, különböző szükségletek 410 frt 89 kr., új iskolaépület vételárának utolsó részlete 712 frt.

Az egyházi adó tekintetében megemlítésre méltó, hogy a f. év elejétől a hívekre új adózás lett megállapítva, a mit szükségessé tett az a körülmény, hogy a híveknek újabban az uradalomtól vásárolt 1000 hold földje esett az idén egyházi adó alá, minek folytán az eddig fennállott adókulcs meglehetősen lejjebb lett szállítva, úgy a földtulajdonosokra, mint általán valamennyi egyháztagra nézve. A most megállapított egyházi adóivetést, úgy az előbb ez iránt összehívott presbyterium valamennyi — összesen 30 — tagja, mint a később megtartott rendes egyházi közgyűlés egyhangulag fogadta el s a mi igazán kellemes jelenség, megelégedve fogadta el az a földmives gazda hívünk is (Litarszky Pál a neve, méltó rá, hogy neve is meg legyen említve), a ki egymaga eddig 101 frt 26 krt fizetett s inentül 99 frt 37 krt fizet évi egyházi adóul. Ez évtől fogva a hívek egyházi adózása a következő: lélekadó 40 kr., egy teljes 800° házhely adója — akár van építve ház a fundusra, akár nincs — 2 frt, ha nem teljes a házhely, akkor a 2 frtból, ha nagyobb ^o-nél, akkor a 2 frton felül a megfelelő rész esik rá egyházi adóul. Föld után a rétben holdonkint 20 kr., egyebütt 40 kr. az egyházi adó.

K. K.

VEGYESEK.

— A theologiai akadémia nagybizottsága báró Prónay Dezső főfelügyelő úr ő méltósága elnöke alatt f. hó 12-én d. u. 3 órakor Pozsonyban megtartotta rendkívüli gyűlését, melynek a volt igazgató távozásával, kinek a nagybizottság egyhangulag őszinte elismerést szavazott, szükségessé vált intézkedések megtétele volt feladata. Igazgatóvá 3 évre dr. Masznyik Endre lett megválasztva, ki a váiasztást meghatottan megköszönve elfogadta, mire elnöklő felügyelő úr részéről melegen üdvözöletve Isten áldásának kívánata mellett megkezdte működését. E helyről

is fogadja őszinte üdvökvánatainkat, midőn Istentől áldást kérünk nehéz, de Urunk és Idvezítőnk országának terjesztésére irányult munkájához.

— **Betánia.** Hogy nálunk a legüdvösebb eszme is mily nehezen ver gyökeret, annak világos bizonyítéka Hollerung Károly, modori lelkészársunknak buzgó, de úgy látszik, csak nagyon nehezen sikerülő fáradozása egy papi üdülő megalkotása iránt. A tőle származó s a dunáninneni kerület püspöke ő főtisztelendőse által ajánlott felhívást, mely — úgy tudjuk — minden lelkészársunk számára megküldetett, szíves fogadtatásra ajánljuk s a szép eszmének buzgó felkarolására kérjük testvéreinket.

— **A pozsonyi diakonissa-intézet** a kezdő diakonissaintézetekkel közös bajt: az Üdvözítő és hiveinek szolgálatára kész testvérek jelentkezésének hiányát fájdalommal kezdi érezni. Egyházunk jelen viszonyai között, szemben annak életét fenyegető veszélyekkel, minden kínálkozó eszközt meg kellene ragadnunk, hogy a veszedelmet elhárítsuk, vagy annak káros befolyását enyhítsük. Tapasztalásból mondhatjuk azt, hogy a diakonissa-intézmény a gyülekezeti élet elevenítésére a legáldásosabb befolyással van. Ha lelkészársaink a pozsonyi anyaintézet érdekében különösen alkalmas s az Úrnak szeretetében kész ily testvéreket gyűjtenének, kiket kiképeztetve ismét visszanyerhetnének az ő gyülekezeteik kebelébe, a legjobb szolgálatot tennék egyházunknak és önmaguknak is. Kérjük mindazokat, a kiknek egyházunk szent ügye szívéükön fekszik, ne hagyják e szótatot eredménytelenül elhangzani.

— **Kimutatás (I) a szabadkai ev. missio-templom és paplak felépítésére gyűjtött adakozásokról:** Apostagi községi bíró gyűjtése 975 frt, Alsó-kubini pénzügyi igazgatóság 2 frt, Ambrózfalvai község 5 frt, Alsó-szalknoki lelk. gyűjtése 287, Ambrózy Béla főmérn. gyűjtése 350, Bikács község előljárósága 5 frt, Budapesti VI. k. áll. főreáliskola 3 frt, Bulkészi egyház 3 frt, Dévaványai bíró gyűjtése 482, D.-Horváthi bíró gyűjt. 190, Diósádi körjegyző gyűjt. 55 kr., Dessewffy Lajos 2 frt, Erdőteleki községi előljáróság gyűjt. 580, Egri áll. reáliskola 3 frt, Eszéki lelk. gyűjt. 12 frt, Felső-Szele község 20 frt, Fábry János 1 frt, Geosei bíró gyűjt. 742, Gömörmegyei nép- és iparbank 2 frt, Gerber Frigyes S. Tarján 5 frt, Hrivnák Mihály Mosócson gyűjt. 530, Iglói tanári kar 3 frt, Kis-Kún-Laczházi község 25 frt, Kis-Scheueri lelk. (Erdély) 2 frt, Keresztesi községi jegyző gyűjt. 7 frt, Korossy Sándor gyógyszerész 1 frt, Kulai községi előljáróság gyűjt. 780, Losonczy takaréks. és hitelbank 5 frt, Luczini községi bíró gyűjt. 248, Lónyabányai lelk. gyűjt. 2 frt, Lévai pénzügyi igazgatóság 1 frt, Lepsényi községi bíró gyűjt. 360, Limbachi egyház 12 frt, Lehotzky Gusztáv Korpona 5 frt, Mihályi Sándor N.-Démén gyűjt. 1165, Mosánczky Győző Eperjes 1 frt, Nyárad-Szereday járásbíró gyűjt. 245, Nyitra-Zerdahelyi egyház 2 frt, Orosházi egyház 5 frt, Pelsücz város előlj. gyűjt. 270, Pilisi egyház 4 frt, Pancsovai egyház 5 frt, Piger Adolf Vaál gyűjt. 665, Rózsahegy-i hitelügyelet 3 frt, Szabolcs-Szent-Mihályi bíró gyűjt. 325, Szeredáni járásbíró gyűjt. 250 S.-A.-Újhelyi község 1 frt, S.-A.-Újhelyi egyház 1 frt, Szeghegyi lelk. gyűjt. 820, Tassi bíró gyűjt. 1230, Tolna-Némedi közs. szeg. pöntára 2 frt, Táczy bíró gyűjt. 8 frt, Trencsényi pénzügyi igazgatóság 150, Terray Béla lelk. gyűjt. 1255, Urai-Ujfalusi bíró gyűjt. 845, Új-Verbászi község 3 frt, Vadosfai bíró gyűjt. 2 frt, összesen 290 frt 69 kr. — *Korossy Emil*, ev. missiói lelkész.

— **Szerencsés egyház.** Az irsai egyház rövid pár év alatt már harmadszor részesül oly adományban, mely mai napság ritkítja párját. Előbb egy — évenként 180 frtot jövedelmező szántóföldet kapott mostani buzgó felügyelője: Irsay József úrtól. — Utóbb ugyancsak ennek közbenjárására a nemes Irsay család örökségéből 1000 frtban része-

sült. — Legközelebb pedig néhai Diószeghy István úr hagyományozott annak végrendeletileg 1000 frtot, melynek kamatai az évi szükséglet fedezésére fordíthatók. — Ezen kívül a múlt év nov. havában fentebb is említett buzgó felügyelője közel 200 frtot költött sajátjából a templom belső díszítésére, oltárfestésre, bronzírozott vas oltárkerítésre s terítőre. Az egyház II-od felügyelőjévé f. hó 6-án ifj. Diószeghy Sándor úr, a hagyományozó fia, választott meg, a kihez alapos a remény, hogy — atyja nyomdokain haladva — kortársával együtt vállvetve fog az egyház felvirágzásán munkálkodni. — A buzgóság és áldozatkészségről szóló ezen örömbír vajha máshol is visszhangra találna, hogy szaporodna a velünk hasonló ok miatt örvendők s fogyna az anyagi tengődés miatt szomorkodó gyülekezetek száma. — *Irsa, 1895. febr. 11. — Junkó Károly*, ev. lelkész.

— **A Franklin-társulat** rendkívüli könyvárleszállítása ügyében naponként mindenfelől kérdézősködések érkeznek ez intézethez aziránt, hogy mely határidőig marad hatályban ez az árleszállítás? A nevezett társulat most arról értesíti az irodalomkedvelő közönséget, hogy „Rendkívüli könyvárleszállítása a bolti árak felére és harmadára“ f. é. február 28-án hatályát veszti s így március elsőjével kiadványai kivétel nélkül ismét csak a rendes bolti árakon lesznek kaphatók.

— **Halálozás.** Folyó hó 12-én elhunyt Sopronban Raabe Agostné szül. Dorner Mária Raabe Agost volt pozsonyi kiváló ev. lelkész özvegye életének 83. évében. Temetése nagy részvét mellett f. hó 14-én folyt le. — Nyugodjék békében!

— **A Budapesten megjelenő, kitünően szerkesztett „Magyar Zsidó Szemle“** nyomán a berlini zsidó hitközség háztartásáról a következő érdekes adatokat közöljük: A berlini zsidó hitközség bevételei és kiadásai 3.630,102 márkra rúgnak. A megtakarítások 105,975 márkra rúgnak. A bevételek lajstromában szerepel a folyó kultuszadó 1.188,847 márkával, kamatok 32,306 mk.; telki és templomi imaszékek bérbeadása 122,176 mk.; alapítványok és ajándékok 835,591 mk.; temetői járulékok 363,134 mk. A kiadások közt: a templomok és iroda személyzete, nyugdíjak 169,623 mk.; humanus és irodalomtörténeti cselok 34,623 mk.; istentisztelet (köztük az ünnepek istentiszteletének rendezése is) 187,342 mk.; iskola 168,652 mk.; szegénygyámoltás és jótékonyági intézetek fenntartása 312,335 mk. A közel jövőre vonatkozó határozatok közt a legfontosabb egy új kórház építése, melyre a hitközségnek rendelkezésére áll egy 1/2 milliós alapítvány. Említjük még, hogy a község a Berlinhen levő templom-egyleteket és több németországi furdó zsidókórházat jelentékeny pénzbeli segélyben részesítse.

— **Kérelem.** Felkérjük mindazokat, kiknek lapunk idei első számát szokásos előzenésyegből megküldtük s kik, bár a lapot tovább járatni nem óhajtják, e számot vissza nem juttatták, hogy a mennyiben ez még mindig birtokukban lenne, küldenék minél előbb vissza, mert kiadóhivatalunk oly szükiben van az első számnak, hogy ez újabb megrendelésnek alig tehet eleget.

PÁLYÁZAT.

Alulírt egy a magyar- és tótnyelvben otthonos segédlelkészt keresek. — Fizetése: havi részletekben évi 600 frt. — Az állomás mielőbb elfoglalandó!

Pozsony, 1895. évi január hó 1-én,

Trsztýénszky Ferencz, ev. lelkész esperes.